

KOLYADENKO K., FEDORENKO O. The impact of the Alexandria Medical School on the formation of modern trends in medical education in Europe.

The article analyzes and summarizes the experience of organizing the educational process in one of the oldest medical schools – the Alexandria Medical School. The analysis was carried out in the context of modern trends in the development of medical education. The trends that were initiated during the existence of the Alexandria Medical School and subsequently became the basis for the formation of the foundation of modern medical education are highlighted.

Multiculturalism, the combination of education with science, the practical orientation of education – such basic didactic principles have their origins in the system of the ancient medical school, a typical representative of which is Oleksandriysk. The origins of the foundations of modern forms and methods of education have been studied.

The materials of archival documents and psychological and pedagogical literature on the research problem were considered. The theoretical modeling of the process of formation and development of basic principles and approaches in the system of medical education, based on which modern trends in medical education are implemented, is outlined.

It is noted that there are many written comments that testify to the emergence of “interdisciplinary” integration in the educational system in late antique Alexandria. Philosophy played an important role in the process of training doctors. Since the genre of commentaries was particularly popular, it can be assumed that the analysis of the content of Aristotle’s works is a multi-component process to which a lot of time was devoted.

It has been proven that the teachings of the Alexandria Medical School were reflected in the system of European medical education for many subsequent centuries. In particular, the multicultural scientific climate of the Alexandria Medical School influenced the general development of medicine, the invention of new methods of treatment, etc. Taking into account the history of the functioning and development of the Alexandria Medical School, the principle of multiple division of complex problems into separate and simpler ones for students’ comprehension and understanding of their component parts was introduced in the modern pedagogical process.

Key words: *teaching method, medical education, professional education, Alexandria Medical School.*

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-154.2022.08>

УДК: 37.091.212 : 005.932

Корець О. І., Шевченко Ю. В.

**ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ
ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

У статті проаналізовано поняття “культури безпеки”, особливості її формування у дітей дошкільного та шкільного віку, обґрунтована необхідність запровадити до системи підготовки вчителів освітніх ступенів “Бакалавр” і “Магістр” “Безпекознавство” (освіта з безпеки), що деалізує конституційне право на формування безпечного життєвого і виробничого середовища, а також формування загальних компетентностей у здобувачів освіти щодо їх особистої та колективної безпеки загалом. Домінуюча роль у формуванні безпечної поведінки дошкільнят і учнів відводиться родині, вихователям, вчителям, які системно в період воєнного стану проводять відповідні цілеспрямовані заходи. Цей процес має інтегрований характер, який охоплює зовнішні і внутрішні чинники із залученням представників

безпекових служб надзвичайних ситуацій, правоохоронних органів та Збройних сил України. Вагома роль відводиться громаді, представникам батьківського та учнівського врядування. Представлено структуру учасників формування культури безпеки в освітньому процесі, а також проаналізовано роль і участь в цьому проєкті “Вихователь безпеки”, який реалізується за ініціативи низки міністерств та громадських організацій для створення безпечного освітнього середовища.

Вказано, що задля уникнення психологічного травмування здобувачів освіти організуються комунікації через встановлення довірливих відносин, налагодження діалогу. В педагогічній діяльності запроваджуються психологічні хвилини для здобувачів освіти різних вікових категорій, щоб отримувати можливість ділитися розповідями про події війни без нанесення психологічної травми.

Зазначено, що задля змін на краще слід впроваджувати дієві заходи з поліпшення ефективності організації освітнього процесу, а саме: підвищувати рівень інформованості суспільства щодо різноманітних небезпек і загроз; сприяти розвитку безпечного існування на всіх культурних і суспільних рівнях.

Ключові слова: культура безпечної поведінки, формуванні особистості, безпекознавство, дошкільні заклади освіти, заклади загальної середньої освіти, воєнний стан.

На сьогодні актуальні є проблема організації безпечного освітнього середовища, в умовах якого першочерговим завданням для кожного закладу освіти є створення безпечних споруд та забезпечення умов цивільного захисту. Тому, дієвим підходом в умовах воєнного стану є пошук шляхів вирішення цієї проблеми. Проаналізуємо, яким чином це можна реалізувати в дошкільних та середніх закладах освіти.

Після повномасштабного вторгнення росії в нашу державу проблема питання охорони праці та безпеки життєдіяльності набула особливої уваги та значення, а тому формування світоглядної цінності життя і пов'язаною із нею компетентністю з безпеки життєдіяльності є пріоритетною задачею всіх соціальних інституцій та освіти зокрема. В цілому тлумачення культури безпеки описує її як соціальний процес, що направлений на запровадження необхідних умов існування і життєдіяльності окремої людини чи групи людей згідно з рівнем їхнього розвитку і типом поведінки задля підтримки рівня ризиків в межах допустимих норм.

Метою статті є визначення поняття культури безпеки в умовах воєнного стану, обґрунтування особливостей формування культури безпечної поведінки дошкільнят та учнів закладів загальної середньої освіти.

Культура безпечної поведінки здобувачів освіти не виникає із нічого, вона формується у людини упродовж всього життя, розпочинаючи із дитинства. Формування культури здоров'я особистості починається з перших кроків людини у соціальному світі. Одним з дієвих факторів, що впливає на розвиток в людині соціального та біологічного начал є процес формування власної культури безпеки та здоров'я. Так, у кожній сім'ї, особливо в тих умовах, в яких ми нині перебуваємо, тобто в умовах воєнного часу, а відповідно і в умовах суттєвого зростання загроз життю та здоров'ю дітям дошкільного віку, слід демонструвати основні навички безпечної поведінки (правильно реагувати на сигнали повітряної тривоги, а також під керівництвом вихователя слідувати до укриття).

Вправляти дітей дошкільного віку у дотриманні охорони праці можна і під час елементів будівельно-конструкторських ігор. Це, в свою чергу, потребує достатньої кількості в окремому осередку різноманітного обладнання: дерев'яних, металевих, пластмасових конструкторів, нетрадиційних і допоміжних матеріалів, модульних та великогабаритних систем, а також атрибутики, що використовується з метою охорони життя справжніх будівельників, ремонтників, працівників служби надзвичайних ситуацій – каска, жилет яскравого кольору, запобіжні знаки, тощо. Особливо корисні для ознайомлення з правилами безпечної поведінки в докільці дидактичні ігри типу: “Безпечне – небезпечне”, “Істинне – неістинне”, “Три сигнали світлофора”, “Що зайве?”.

Наш досвід засвідчив, що вдалою знахідкою є своєрідний осередок з безпеки життєдіяльності, в якому можуть бути штучно створені (макети) зразки засобів з надання першої медичної допомоги, індивідуального захисту, пожежогасіння; інформації чи повноцінно діючі пристрої та устаткування, матеріали про правила поведінки у звичних та екстремальних ситуаціях пов'язаних із війною; тематичні спеціальні міністенди: “Миємо руки правильно”, “Небезпечні знахідки”, “Як себе поводити під час отримання сигналу “Тревога”” тощо.

Такі матеріали сприятимуть вихованню самостійності, дисциплінованості, відповідальності, небайдужості до власного життя та здоров'я.

З метою систематизації та узагальнення уявлень усіх вихованців освітнього процесу також потрібно періодично проводити тематичні заходи “День безпеки”, або “Тиждень безпеки”. Зміст заходів може включати всі названі вище форми і методи роботи з дітьми, залежно від матеріально-технічних умов освітнього закладу, природних та техногенних особливостей території, на якій він розташований; досвіду працівників та рівня підготовленості усіх учасників освітнього процесу.

У початковій школі учням доцільно окрім вище згаданого паралельно системно демонструвати вміння оцінювати ситуацію, не панікувати, не торкатися невідомих речей на подвір'ї школи.

Розпочинаючи з середніх і продовжуючи у старших класах, слід проводити комплексний виховний вплив щодо формування культури безпечної поведінки як вчителями-предметниками, так і класним керівником зокрема.

Щоб уникнути психологічного травмування здобувачів освіти, організовуються комунікації через встановлення довірливих відносин, налагодження діалогу. Запроваджуються у своїй діяльності психологічні хвилини для здобувачів освіти різних вікових категорій, для того щоб змога ділилися розповідями про події війни, без нанесення їм психологічної травми.

Тому важливо, створити належні умови, в яких підростаюче покоління змогло б опанувати технології прийняття оптимальних рішень задля збереження життя та швидкого реагування на зміни в середовищі, викликані небезпечною ситуацією, задля збереження безпеки для себе та навколишніх осіб [1].

Згідно зі статистичними даними та аналізом ситуації, культура безпеки у закладах освіти недостатньо розвинена та характеризується системними недоліками щодо ведення державної політики у даному напрямку.

У системі освіти культура безпеки знаходиться на низькому рівні через неналежне дотримання правил охорони праці, брак знань персоналу щодо їх впровадження, низьку організованість та дисципліну, через недостатній контроль за робочим процесом чи формалізмом у підході до нього. Всі перелічені небезпеки з'являються внаслідок неухважності фахівців, ігнорування правил безпечного поводження на робочому місці, а також, як наслідок зневажливого ставлення до небезпеки.

Незабезпечення працівників засобами індивідуального та колективного захисту, відсутність пільг та компенсацій працівникам, що працюють в умовах підвищеної небезпеки чи в умовах, шкідливих для здоров'я, зневажливе ставлення до інструктування персоналу з охорони праці – типові порушення [2].

Національно-культурні відмінності також ускладнюють процес реалізації універсальних шляхів вирішення проблем, пов'язаних з підвищенням безпеки життєдіяльності в різних країнах. Саме низький рівень культури безпеки українського суспільства суттєвим чином і зумовлює неприпустимо високий рівень травматизму [3].

Варто подбати про те, щоб у різних осередках групових приміщень було достатньо матеріалів, які сприяють формуванню навичок безпечної поведінки.

Це зробити неможливо, коли така культура не сформована у самого вчителя і тоді вся програма цих заходів у стартових позиціях має брати початок із фахової підготовки вчителів.

Враховуючи вищезазначене, вноситься пропозиція запровадити до системи підготовки педагогічних фахівців освітнього ступеня “Бакалавр” і “Магістр” незалежно від освітньо-професійної програми підготовки навчальну дисципліну “Безпекознавство” (освіта з безпеки), що забезпечить конституційне право на формування безпечного життєвого і виробничого середовища, а також формування загальних компетентностей у здобувачів освіти щодо їх особистої та колективної безпеки в цілому.

Задля змін на краще слід впроваджувати дієві заходи з поліпшення ситуації:

- створити єдину систему цінностей, норм та правил культури безпеки, які будуть сприяти поліпшенню здоров'я та безпеки, а також впровадженню сучасних стандартів;

- приділити високу увагу вивченню в системі фахової підготовки вчителів дисциплін “Основи безпеки життєдіяльності”, “Безпека життєдіяльності”, “Цивільний захист” та “Основи охорони праці”;

- у всіх сферах діяльності поставити безпеку на належне місце;

- зайнятися підвищенням інформованості суспільства щодо різних небезпек та загроз;

– сприяти розвитку безпечного існування на усіх культурних та суспільних рівнях.

Руйнація розбудованої системи безпекової підготовки сприятиме зниженню якості кадрового потенціалу, бо майбутній фахівець, що не здатний ідентифікувати потенційну загрозу, наражає себе і оточуючих на небезпеку.

Не вчасно виконанні профілактичні заходи протидії загрозам спричинюють важкі економічні та людські втрати. Загибель (або каліцтво) підготовленого фахівця – це прямі економічні збитки державі та сім'ї.

Мета освіти у сфері безпеки як міждисциплінарної галузі – розповсюдження інформації та комплексу системи знань про джерела, характер, наслідки ризиків повсякденного життя, надзвичайних ситуацій, виробничих аварій, технологій запобігання та протидії цим загрозам.

Такий крок допоможе сформувати загальну систему цінностей та основних пріоритетів культури безпеки. Завдяки використанню сучасної нормативно-правової бази Європейського Союзу щодо безпеки життєдіяльності та охорони праці, можна посприяти підвищенню конкурентоспроможності майбутніх фахівців на ринку праці в процесі навчання, на опанування особистістю не лише наукових знань, а гуманістичних переконань та поглядів, розвитку умінь та навичок спрямованих на підвищення рівня обізнаності, як слід поводитися під час надзвичайної ситуації (воєнного характеру) чи техногенної катастрофи. Вона сприяє зниженню рівня потенційних небезпек для здобувачів освіти в процесі їхньої діяльності. Саме тому дослідження процесів формування культури безпечної поведінки здобувачів освіти в умовах воєнного стану залишається актуальним питанням.

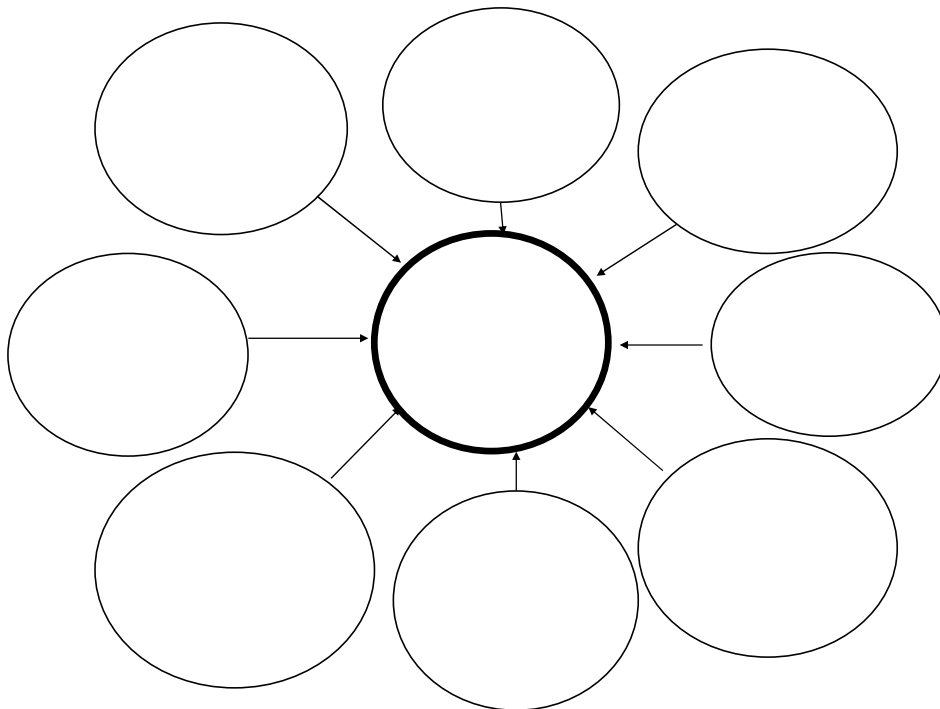
У процесі історичного розвитку суспільство поступово усвідомлювало необхідність діяльності, спрямованої не тільки на запобігання хворобам, а й, перш за все, на збереження, зміцнення і примноження культури безпеки життєдіяльності. Проблема формування культури безпеки життєдіяльності суспільства загалом і кожного з його представників, як профілактичний напрям, розвивалася протягом усієї історичної перспективи. Досвідом доведено, що найбільш результативне вирішення цієї проблеми досягається шляхом загальної освіти особистості, від якої залежить принцип і характер її життєдіяльності й суспільства загалом.

Слід відзначити, що відповідно до потреб суспільства в підготовці людини до безпечної життєдіяльності в педагогічній теорії та практиці ведеться пошук шляхів і засобів виховання культури безпеки життєдіяльності. Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Збереження та відтворення здоров'я знаходяться у прямій залежності від рівня культури здоров'я.

Будь-яка діяльність, пов'язана із виробничими процесами, зокрема і освітня, починаючи з вибору майданчика і проектування, завершуючи експлуатацією устаткування і підготовкою персоналу, має відповідати принципам психології безпеки. Психологія безпеки є ключовим елементом культури безпеки. А культура безпеки, у свою чергу, є фундаментальною складовою безпеки. Безпечне мислення стає культурою, коли група або

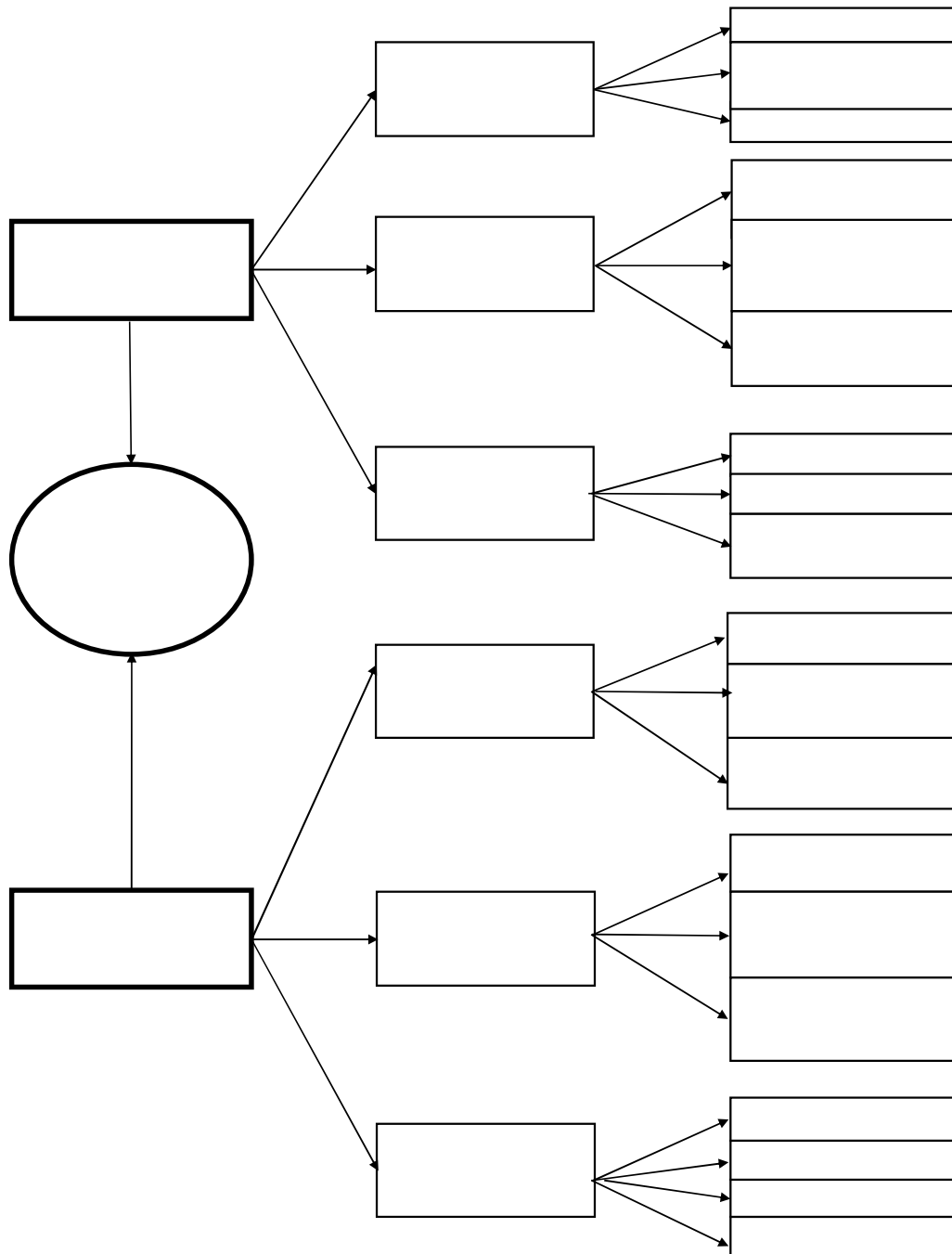
спільнота загалом діє так, що загроза її безпеці стає соціально недопустимим явищем. Впровадження норм безпечної поведінки допоможе уникати ситуацій, коли люди починають з підозрою ставитись один до одного.

Очевидним є і той факт, що об'єктом формування культури безпеки життєдіяльності слід розглядати особистість. Адаже особливості та якості особистості, що виявляються в повсякденному житті і під впливом небезпек, у надзвичайних ситуаціях, що загрожують продовженню життєдіяльності, є визначальними в тому, щоб не допустити розвитку небезпечних і надзвичайних ситуацій, мінімізувати при цьому їх негативні наслідки не тільки для конкретної особистості, але й для суспільства загалом. У процесі формування культури безпечної поведінки здобувачів освіти беруть участь одночасно вчителі, вихователі, родина, друзі, працівники з безпеки життєдіяльності територіальних громад, соціальне середовище, запрошені безпекові консультанти Збройних сил України, Вихователь безпеки Міністерства внутрішніх справ України і запрошені фахівці Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

Рис. 1. Учасники формування культури безпеки у здобувачів освіти

На рис. 1 представлено схематичне зображення учасників формування культури безпеки в освітньому процесі. Проєкт “Вихователь безпеки” реалізується за ініціативи Міністерства внутрішніх справ України та Національної поліції України у співпраці з Міністерством освіти і науки України та інших громадських організацій для створення безпечного освітнього середовища для дітей удосконалення партнерства поліції, рятувальників, закладів освіти, громади, батьківського та учнівського врядування.

Рис. 2. Фактори впливу на формування культури безпеки в учасників освітнього процесу

Деталізоване обґрунтування цього процесу показано на схемі 2. На учасників освітнього процесу впливають зовнішні та внутрішні чинники. До зовнішніх належать: соціальне оточення, стан надзвичайної ситуації, освітнє середовище. Кожен чинник включає в себе певні фактори впливу. Соціальне оточення передбачає такі фактори: вуличне оточення, сусіди за місцем проживання, друзі. Стан надзвичайної ситуації охоплює залучення фахівців Державної служби України з надзвичайних ситуацій, працівників

територіальних громад, безпекових консультантів Збройних сил України. До освітнього середовища належать: навчальний процес, виховна робота, цілеспрямоване навчання і тренування.

Родина, фізичні та фізіологічні установки, психологічні установки належать до внутрішніх чинників. Кожна група містить відповідні фактори. Родина повинна роз'яснити небезпеку, сформувати у дитини навички пильності та самозбереження та навчити чіткій орієнтації при небезпечних ситуаціях. Фізичні та фізіологічні установки передбачають: психофізіологічну стійкість, фізіологічні передумови (вік, стать, хронічні хвороби) та фізичну досконалість, передумови, набуті під час тренувань. До психологічних установок належать: антистресова стійкість, темперамент, спостережливість та уважність.

Таким чином, процес формування культури безпечної поведінки дошкільнят і учнів в умовах воєнного стану має інтегрований характер, в якому задіяні вихователі, вчителі, родина, соціальне середовище, друзі з періодичним залученням вихователів безпеки Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Міністерства внутрішніх справ, Збройних сил України для проведення тренінгів і роз'яснювальної роботи. Центровою фігурою тут розглядається особистість (дошкільник, учень), до якої повинен бути реалізований індивідуальний підхід залежно від індивідуальних особливостей. Над цією проблемою доцільно провести системні дослідження із врахуванням психологічних, фізіологічних та фізичних факторів, а також особливостей соціального оточення.

Використана література:

1. Кулалаєва Н. Формування культури безпеки професійної діяльності будівельників у ПТНЗ. *Професійно-технічна освіта*. № 2 (67). 2015. С. 10-13.
2. Гнатівський В. Поняття і суть безпеки праці. *Безпека праці на виробництві*. 2013. № 9 (45). С. 29–30.
3. Варення Г. А. Теоретико-методологічні основи охоронної діяльності. К. : Раритет, 2015. 216 с.

References:

1. Kulalayeva N. Formation of the safety culture of the professional activity of construction workers in ptnz. *Vocational and technical education*. No 2 (67). 2015. P. 10-13.
2. Hnatovsky V. The concept and essence of occupational safety. *Labor safety in production*. 2013. No 9 (45). Pp. 29–30.
3. Varenya G. A. Theoretical and methodological foundations of security activity. K. : Rarity, 2015. 216 p.

KORETS O. I., SHEVCHENKO Yu. V. Formation of a culture of safe behavior of education seekers in conditions of martial law.

The article analyzes the concept of "safety culture", the peculiarities of its formation in preschool and school-age children, the well-founded need to introduce the "Bachelor's" and "Master's" educational degrees "Security Studies" (safety education) into the teacher training system, which deals with the constitutional right to the formation a safe living and working environment, as well as the formation of general competences among students regarding their personal and collective safety in general. The dominant role in shaping the safe behavior of preschoolers and students is assigned to the family, educators, and teachers, who systematically carry out appropriate targeted

measures during the period of martial law. This process has an integrated nature, which covers external and internal factors with the involvement of representatives of emergency security services, law enforcement agencies and the Armed Forces of Ukraine. An important role is given to the community, representatives of parent and student government. The structure of participants in the formation of a safety culture in the educational process is presented, as well as the role and participation of the "Safety Educator" project, which is being implemented at the initiative of a number of ministries and public organizations to create a safe educational environment, is analyzed.

It is indicated that in order to avoid psychological trauma of education seekers, communication is organized through the establishment of trusting relations, establishment of dialogue. In pedagogical activities, psychological minutes are introduced for students of different age categories to get the opportunity to share stories about the events of the war without inflicting psychological trauma.

It is noted that in order to make changes for the better, effective measures should be implemented to improve the efficiency of the organization of the educational process, namely: increase the level of public awareness of various dangers and threats; contribute to the development of a safe existence at all cultural and social levels.

Keywords: culture of safe behavior, personality formation, security studies, preschool educational institutions, institutions of general secondary education, martial law.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-154.2022.09>

УДК 378.091.26-048.24

Марищук О. Ю., Коломійцева А. О.

ЗНАЧУЩІСТЬ РІЗНИХ ВИДІВ ТЕСТУВАННЯ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

У статті розглядається низка тестів з оцінювання знань студентів. Сучасне педагогічне тестування – це стандартизований та об'єктивний метод контролю й оцінювання знань, умінь, навичок студентів, який визначає рівень підготовки та їх відповідність освітнім стандартам у конкретній галузі знань. Розрізняють внутрішнє та зовнішнє тестування навчальних досягнень.

Особливістю зовнішнього тестування є залучення незалежних експертів та закладів під час проведення іспитів, контрольних зрізів знань. Зовнішнє тестування є інструментом діагностики навчальних досягнень, складовою моніторингу якості навчального процесу. Результати такого тестування є досить ефективною, універсальною зовнішньою оцінкою знань, умінь та навичок випускників ЗВО, яка сприяє підвищенню конкурентоспроможності молодого спеціаліста на ринку праці, дає можливість отримати кращі умови праці. Внутрішнє тестування здійснюється безпосередньо в навчальних закладах викладачами, що дає можливість отримати достовірну інформацію про засвоєння студентами та учнями певної теми, з'ясувати проблеми у навчанні, прослідкувати динаміку зміни знань і навичок у студентів. Окрім цього, надає змогу дослідити основні тенденції освітнього процесу, внести необхідні зміни. Результати такого тестування необхідні для здійснення зворотного зв'язку між викладачами та учнями і корекції освітнього процесу. Зовнішнє та внутрішнє тестування мають окремі цілі щодо оцінювання знань студентів. Основною метою навчання іноземної мови є формування комунікативної компетенції а також відповідних мовних навичок та вмінь, об'єктом тестування є ступінь сформованості комунікативних умінь.

Проаналізовано особливості проведення тестування різних видів, орієнтуючись на